

BURSA İLİNDE MEME KANSERİNİN ERKEN TANISINDA FARKINDALIĞIN ÖNEMİ-ALAN ÇALIŞMASI

Hatice Biçen Yılmaz, Handan Aksüyek

Uludağ Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Bursa, Türkiye

FIELDWORK ABOUT IMPORTANCE OF AWARENESS IN EARLY DIAGNOSIS OF BREAST CANCER IN BURSA

ABSTRACT

Purpose: Despite being down with breast cancer in the high proportion, regularly checking breast self-examination by most women , which is one of the first steps of the early diagnosis , and starting effective treatment early have significantly reduced the rate of death. This research was made with the aim of understanding the vital importance of early diagnosis in the treatment of breast cancer and how many women are aware of the significance of early diagnosis.

Patients and Methods: The surver questions were asked to 3000 women whose ages vary from 30 to 69 with the intention of researching their awareness of breast cancer and of the importance of early diagnosis, and the self-responsibilities for their own bodies . Yet, 2897 women accepted to give answers to the surver questions.

Results: The results of surver made was analysed by means of SPSS programme. (Statistical Package for Social Sciences). According to the results of servers, the women are aware that the most remarkable responsibility for examining their bodies belongs to the women themselves. Although the rate of self-breast checking is a high proportion, it has been observed that frequency of consulting a doctor with the aim of early diagnosis of breast cancer takes place at the low rate.

Conclusion: Despite the thought that health institutions should be the unique places where you can be informed about early diagnosis of breast cancer, it has been observed as a result of surver analysis that most of women is reluctant to consult the health institutions for having information about. The programmes relating to the health in both visual and printed media should be broadcast under the supervision of the Health Ministry , and as a consequence of those facilities provided by not only visual but also printed media , the exact information should be given to people.

Key words: breast cancer, early diagnosis, awareness

ÖZET

Amaç: Meme kanseri tedavisinde erken teşhis önemi ve kadınların erken teşhis konusundaki farkındalığını araştırma sorumluluğuyla bu çalışma yapılmıştır.

Hastalar ve Yöntem: Bursa ilinde yaşıyan 30-69 yaş arası kadınların meme kanseri bilgi düzeylerini, erken teşhisin önemini, korunma yollarını, kadınların vücutlarına karşı en büyük sorumluluğun kişinin kendisinde olduğu farkındalığını araştırmak amacıyla 3000 kadına anket soruları yöneltilmiş ancak 2897 kadın ankete cevap vermiştir. Yapılan anket çalışmasının sonuçları SPSS istatistik programı ile analiz edilmiştir.

Bulgular: Anketten çıkan sonuçlara göre kadınlar kendi vücutlarının en büyük sorumluluğunun kendilerine ait olduğunun bilincindedirler. Kendi kendine meme muayenesi yapma oranlarının yüksekliğine rağmen meme kanserinin erken teşhis amacıyla doktora gitme oranlarının düşük olduğu görülmektedir. Ankete katılanların meme kanseri hakkında bilgilenme kaynakları incelendiğinde görsel ve yazılı medyanın, sağlık kuruluşlarının önünde yer aldığı analiz edilmiştir.

Sonuç: Ankete katılanların meme kanseri hakkında bilgilenme kaynakları incelendiğinde görsel ve yazılı medyanın, sağlık kuruluşlarının önünde yer aldığı analiz edilmiştir. Görsel ve yazılı medyadaki sağlık programlarının Sağlık Bakanlığı'nın kontrolünde yapılarak, halkın doğru bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.

Anahtar sözcükler: meme kanseri, erken teşhis, farkındalık

Günümüzde Dünya genelinde akciğer kanserinden sonra en sık görülen ikinci kanser türü meme kanseridir. Zaman zaman erkeklerde de rastlanan bir kanser türü olsa da meme kanseri kadınlarda daha fazla meme dokusu olması nedeni ile daha sık görülmektedir. Meme kanseri, meme dokusu üzerinde yer alan hücrelerin yapılarının bozularak kontrolsüz çoğalmaya başlamaları sonucu oluşmaktadır. İlerleyen dönemlerde hastalıklı hücreler hızla çoğalıp sağlıklı hücrelerin de ölümüne neden olmaktadır.

Türkiye'nin doğusunda meme kanseri insidansı 50/100 000, batısında bu oran 20/100 000 olarak bildirilmektedir (1). Amerika Birleşik Devletleri verilerine göre her 8 kadından biri yaşam boyu meme kanseri riski ile karşı karşıya kalacaktır (2).

Henüz meme kanserini kesin önleyen bir yöntem bulunmamasıyla birlikte, tıp otoriteleri erken teşhis sayesinde, meme kanserinin getirdiği sorunların büyük oranda çözülebildiğini belirtmektedirler.

Ülkemizde yapılan son istatistiksel çalışmaların sonucunda elde edilen verilere göre meme kanseri görülme sıklığı artmıştır. Fakat sonuçlara bakıldığında, bu artış oranına rağmen, ölüm oranlarının düştüğü görülmektedir. Bunun en önemli sebebi artık meme kanseri konusunda kadınların birçoğunun daha bilgili olması ve erken tanı için gerekli olan kendi kendine meme muayenesini pek çok kadının düzenli olarak yapmasıdır.

Meme kanserinde erken teşhisin tedaviye başlanmasındaki önemi, bu çalışmanın yapılmasında kadınların erken teşhis konusundaki farkındalığını araştırma sorumluluğunu yüklemiştir. Bu sorumluluk bilinci ile Bursa ilinde yaşayan 30-69 yaş arası kadınların meme kanseri bilgi düzeylerini, erken teşhisin önemini, korunma yollarını, kadınların vücutlarına karşı en büyük sorumluluğun kişinin kendisinde olduğu farkındalığını araştırmak amacıyla anket düzenlenmiştir. 3000 kadına anket soruları yöneltilmiş ancak 2897 kadın ankete cevap vermiştir.

Yöntem

Araştırmada anket yöntemi uygulanarak veri toplanmıştır. Uygulanan anket sonucu elde edilen veriler SPSS istatistik paket programı ile analiz edilmiştir. 47 anket sorusu yöneltilerek ilk 12 soruda demografik bilgilere yer verilmiş, diğer 25 soru ile kadınların meme kanseri bilgi düzeylerini, erken teşhisin önemini, korunma yollarını, kadınların vücutlarına karşı en büyük sorumluluğun kişinin kendisinde olduğunun farkındalığı araştırılmıştır. Alan çalışması Bursa ilinde yaşayan 30-69 yaş arası farklı kesimler, farklı semtler ve farklı yaş gruplarından rassal olarak seçilen kadınlara yapılmıştır. 2897 kadına yüz yüze görüşme yolu ile anket cevapları alınarak yapılmıştır.

Bulgular

Ankete 2897 kadın katılmış olup, bunun %39,7'si 30-39 yaş arası, %34,1'i 40-49 yaş arası, %17'si 50-59 yaş arası, %6,3'ü 60-69 yaş arası olduğunu belirtmiştir. %3'ü ise yaş aralığını belirtmemiştir.

Yapılan araştırmaya katılan kadınların %5,2'si okuryazar olmadığını, %21,9'u okuryazar olduğunu, %27,9'u orta öğretim, %22,5'i lise, %7,3'ü yükseköğretim, %13,3'ü üniversite mezunu olduğunu belirtmişlerdir.

Ankete katılan kadınların %76,3'ü evli, %10,1'i bekâr, %7,9'u dul, %4,9'u boşanmıştır. Medeni duruma göre, erken teşhis amacıyla mamografi ve ultrasonografi incelemesi yaptırdınız mı sorusuna verilen cevaplara göre, evlilerin %56'sı, bekârların %65'i, dulların %65'i, boşanmışların ise %42'si mamografi ve ultrasonografi incelemesi yaptırmadıklarını belirtmişlerdir.

Yapılan analizde ankete katılan kadınların evlenme yaşının en yoğun olarak %57,4 ile 18-25 yaş arası olduğu, 18 yaş altında evlenenlerin %20,1, 26-35 yaş arasında evlenenlerin %11,3, 36 yaş üstü evlenenlerin ise %1,1 olduğu tespit edilmiştir.

Ankete katılan kadınlara ne kadar sıklıkla genel kontrol amacıyla doktora gidiyorsunuz sorusu sorulmuş, bu soruya 2817 kadın cevap vermiştir. Bu soruya cevap verenlerin %17,7'si 1-3 ay aralıklarla, %28,6'sı 4-6 ay aralıklarla, %30,2'si 7-12 ay aralıklarla, %20,7'si 1 yıldan daha uzun aralıklarla doktora gittiğini belirtmiştir.

Çalışanların genel kontrol amacıyla doktora gitme aralıkları analiz edildiğinde %11,5'inin 1-3 ay arasında, %29,3'ünün 4-6 ay arasında, %35,9'unun 7-12 ay arasında gittikleri, %23,1'inin 1 yıldan uzun süredir doktora gitmedikleri belirlenmiştir. Çalışmayanlarınsa, %23,6'sının 1-3 ay arasında, %29,6'sının 4-6 ay arasında, %26,6'sının 7-12 ay arasında gittikleri, %20'sinin 1 yıldan uzun süredir doktora gitmedikleri görülmüştür. Çalışan kadınların, 1-3 ay arasında genel kontrol amacıyla doktora gitme sıklıklarına bakıldığında, çalışmayanlara oranla daha az doktora gittikleri görülmektedir.

Tablo 1. Kansere neden olan etkenler nelerdir?

	<i>Sigara</i>	<i>Stres ve üzüntü</i>	<i>Genetik</i>	<i>Beslenme alışkanlığı</i>	<i>Kader</i>	<i>Hepsi</i>
Evet	426	884	283	149	51	1515
Yüzde	%14	%30	%0,97	%0,51	%0,17	%52

Ankete katılanların %52'si, verilen seçeneklerin tümünü (sigara, stres ve üzüntü, genetik, beslenme alışkanlığı ve kader) kanserin nedeni olarak gördüklerini belirtmişlerdir. Kaderi ve beslenme alışkanlığını tek başına kanser sebebi olarak görenlerin oranının çok düşük olduğu görülmektedir. Ayrıca ankete katılanların, beslenme alışkanlıklarının kansere yakalanma konusunda risk teşkil ettiğine dair yeterince bilgi sahibi olmadıkları gözlenmiştir.

Ankete katılanların %83,2'si doğum yapmış, %16'sı doğum yapmamıştır.

Ankete katılanların %26,5'i menopoza girdiğini, %61,8'i menopoza girmediğini, %8,4' ü ise menopoza girmek üzere olduğunu belirtmiştir.

Tablo 2. Kendi vücudunuzun sorumluluğunu biliyor musunuz?

	Sayı	Yüzde
Evet	2739	94,5
Hayır	103	3,6
Cevapsız	55	1,9
Toplam	2897	100,0

"Kendi vücudunuzun sorumluluğunu biliyor musunuz?" sorusuna, ankete katılan kadınların %94,5'i evet demiş olmalarına rağmen, "meme kanseri erken teşhisi ve genel kontrol amaçlı başvurduğunuz yer neresidir?" diye sorulduğunda %41,8'i hiçbir yere başvurmadığını, %27'si Onkoloji Hastanesine, %17,9'u kadın doğum polikliniklerine, %5,4'ü genel cerrahi polikliniklerine, %4,3'ü KETEM'e başvurduğunu belirtmiştir. Kanser Erken Teşhis Tarama ve Eğitim Merkezi (KETEM)'nin yeterince tanınmadığı görölmektedir. Ayrıca kendi kendinize meme muayenesi yapıyor musunuz sorusuna 2069 kadın evet, 768 kadın hayır cevabını vermiştir. Kendi kendine meme muayenesi yapanların %10'u haftada bir, %18'i ayda bir, %10'u yılda birkaç defa, %62'si aklıma geldikçe cevabını vermişlerdir.

Tablo 3. Kendi kendinize meme muayenesi yapıyor musunuz?

	Sayı	Yüzde
Evet	1067	36,8
Hayır	768	26,5
Bazen	1002	34,6
Cevapsız	60	2,1
Toplam	2897	100,0

Tablo 4. Vücudunuzun sorumluluğunu bilenler - kendi kendine meme muayenesi yapanlar.

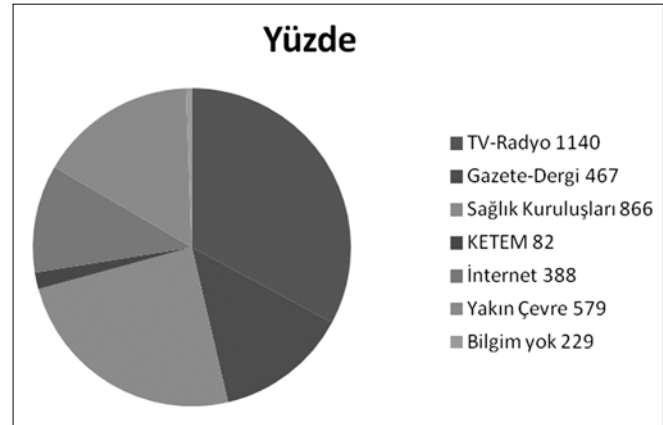
	Kendi Kendine Meme Muayenesi Yapanlar		
	Evet	Hayır	Toplam
Kendi Vücudunuzun Sorumluluğunu Biliyor Musunuz?			
Evet	2028	685	2713
Hayır	24	79	103
Toplam	1053	764	2816

Kendi vücudunuzun sorumluluğunun kendisine ait olduğunun bilincindeyim diyenlerden %74,8' sı kendi kendine meme muayenesi yaptıklarını, %25,2' si ise yapmadıklarını söylemişlerdir.

Tablo 5. Kendi kendine meme muayenesi yapmama sebepleri.

	Sayı	Yüzde
Gerekliliğine inanmama	81	2,8
Bilgi yokluğu	265	9,1
İhmal	542	18,7
Kitle çıkar korkusu	179	6,2
Sorun olmaması	440	15,2
Cevapsız	1390	48,0
Toplam	2897	100,0

Ankete katılanların meme muayenesi yapmama sebepleri incelendiğinde, ihmal ve sorun olmamasının diğer sebepler içinde daha büyük bir oranda olduğu gözlenmiştir.

şekil 1. Meme kanseri hakkında bilgi alma kaynağı.

Ankete katılanların çoğunluğu, sağlık kuruluşlarından fazla TV ve radyodan meme kanseri hakkında bilgi edindiklerini söylemişlerdir. Halkın bu konuda medyaya öncelik vermesi nedeniyle; medyanın halkı doğru ve tarafsız bilgilendirmek için üstüne önemli bir görev düşmektedir.

Tablo 6. Erken teşhis hayat kurtarır mı?

	Sayı	Yüzde
Evet	2360	81,5
Hayır	47	1,6
Kısmen	426	14,7
Cevapsız	64	2,2
Toplam	2897	100,0

Ankete katılanların %81,5'u erken teşhisin hayat kurtardığını düşünmelerine rağmen, bunların %54,1'i mamografi ya da ultrasonografi incelemesi yaptırmamışlardır.

Tablo 7. Erken teşhis için mamografi-ultrason ektirdiniz mi?

	Sayı	Yüzde
Mamografi	309	10,7
Ultrason	291	10,0
Hem mamografi hem ultrason ektirdim	568	19,6
İkisini de ektirmedim	1567	54,1
Cevapsız	162	5,6
Toplam	2897	100,0

Ankete katılanların yarısından çoğunun mamografi ve ultrasonografi incelemesi yaptırmadıkları tespit edilmiştir.

Tablo 8. Menopozu girenlerden erken teşhis için mamografi-ultrasonografi incelemesi yaptırma bilgileri.

	Mamografi	Ultrasonografi	Mamografi-Ultrasonografi	İkisini de Yaptırmadım	Toplam
Menopozu Girdiniz mi? Evet	99	38	234	351	723
Hayır	158	227	265	1061	1712
Girmek Üzere	48	12	60	114	234
Toplam	305	277	559	1526	2669

Menopozu girenlerin %13'ü sadece mamografi, %5'i sadece ultrasonografi, %32'si ise her iki incelemeyi de yaptırdıklarını belirtmişlerdir. Menopozu girenlerin bu konuda daha hassas olmaları beklenirken, oranlara bakıldığında kontrollerini ihmal ettikleri görülmektedir.

Tablo 9. Mamografi zararlı mı?

	Sayı	Yüzde
Evet	432	%14,9
Hayır	1466	%50,6
Kısmen	825	%28,5
Cevapsız	174	%6,0
Toplam	2897	%100,0

Ankete katılanlardan 432'si mamografi yaptırmamanın zararlı olduğunu, 1466'sı zararsız olduğunu, 825'i ise kısmen zararlı olduğunu belirtmişlerdir. Zararlı diyenlerin %59'u, zararsız diyenlerinse %60'ı ultrasonografi ve mamografi incelemesi yaptırmamışlardır. Yaşlara göre mamografi ve ultrasonografi incelemesi yaptıırma oranları analiz edildiğinde, 40-59 yaş aralığında daha fazla yapıldığı tespit edilmiştir.

Tablo 10. Meme kanseri genetik mi?

	Sayı	Yüzde
Evet	1636	56,5
Hayır	436	15,1
Kısmen	720	24,9
Cevapsız	105	3,6
Toplam	2897	100,0

Meme kanseri genetik midir sorusuna, %56,5'i evet, %15,1'i hayır, %24,9'u kısmen cevabını vermiştir.

Tablo 11. Aile hekimine meme muayenesi yaptırmama nedeni.

	İhtiyaç İhmal	İhtiyaç duyulmaması	Kitle çıkar korkusu	Hekimin önermemesi	Utanma
Sayı	811	896	127	445	187
Yüzde	%33,0	%36,5	%5,0	%18,0	%7,6

Ankete katılanlardan aile hekimine meme muayenesi yaptırmayanların %33'ü ihtiyaç duyulmaması, %36,5'i ihmal, %18'i hekimin önermemesi, %7,6'sı utanma, %5'i kitle çıkar korkusu nedeniyle meme muayenesi yaptırmadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 12. Meme kanserinin belirtileri nelerdir?

	Meme ve/veya koltuk Ağrı	Meme başı altında ele gelen kitle	Meme başı akıntısı	Meme derisindeki değişiklikler
Sayı	1185	2320	1045	842
Yüzde	%40,9	%80,1	%36,1	%29,1

Meme kanserinin belirtisi olarak en fazla %80,1 oranıyla meme ve/veya koltuk altında ele gelen kitleyi gördüklerini belirtmişlerdir.

Tablo 13. Meme kanseri hangi yaşlarda görülür?

	Sayı	Yüzde
30-39	328	11,3
40-49	1066	36,8
50-59	281	9,7
60-69	39	1,3
Her yaş	1063	36,7
Cevapsız	120	4,2
Toplam	2897	100,0

Ankete katılanlardan %36,8'i meme kanserinin 40-49 yaş aralığında, %36,7'si ise her yaş grubunda görülebileceğini belirtmişlerdir. Meme kanseri riski günümüz bilgilerine göre 30 yaş üzerinde artmakta olup bu konuda kısmen de olsa bir farkındalık olması sevindiricidir.

Sonuç

Anket, 30-69 yaş arası kadınların meme kanseri bilgi düzeylerini, erken teşhisin önemini, korunma yollarını, kadınların vücutlarına karşı en büyük sorumluluğun kişinin kendisinde olduğu farkındalığını araştırmak amacıyla düzenlenmiştir.

Anketten çıkan sonuçlara göre kadınlar kendi vücutlarının en büyük sorumluluğunun kendilerine ait olduğunun bilincindedirler. Kanser nedenleri arasında kaderin sebep olarak görülmemesi ve kendi kendine meme muayenesi yapma oranlarının yüksekliğine rağmen meme kanserinin erken teşhisi amacıyla doktora gitme oranlarının düşük olduğu görülmektedir.

Ayrıca ankete katılanların %81,5'i erken teşhisin hayat kurtardığını düşünmekle birlikte, bunların %56'sı mamografi ya da ultrasonografi incelemesi yaptırmamıştır. Yaş gruplarının eğitim düzeylerine göre mamografi ve ultrasonografi yaptıрма oranları incelendiğinde 30-59 yaş aralığındaki kadınların eğitim düzeyi arttıkça mamografi ve ultrasonografi yaptıрма oranlarının yükseldiği analiz edilmiştir.

Meme kanseri genetik midir sorusuna, %56,5'i evet, %15,1'i hayır, %24,9'u kısmen cevabını vermiştir.

Kanserle ilgili bilgi alma ve erken teşhis amacıyla başvurulması gereken yerler sağlık kuruluşları olması gerekirken, kadınların bilgilendirme amacıyla bu kuruluşlara gitmediği analiz edilmiştir. Aile hekimlerinin KETEM gibi bu amaca hizmet eden kuruluşları referans göstermesi ve kişileri bu merkezlere yönlendirmesi yararlı olacaktır.

Ankete katılanların meme kanseri hakkında bilgilendirme kaynakları incelendiğinde TV ve radyonun, sağlık kuruluşlarının önünde yer aldığı analiz edilmiştir. Gazete ve dergiden bilgilenenlerin sayısının azımsanmayacak derecede (%56) olması da göz önüne alındığında, görsel ve yazılı medyanın bu konuda üzerine önemli görevler düşmektedir. Görsel ve yazılı medyadaki sağlık programlarının Sağlık Bakanlığı'nın kontrolünde yapılarak, halkın doğru bilgilendirilmesi sağlanmalıdır.

Kaynaklar

1. Özmen V. Breast cancer in the world and Turkey. Meme Sağlığı Dergisi 2008; 4:2.
2. Saip P, Keskin S, Özkan M, Kaplan MA, Aydoğan F, Demirağ GG, Uzunoğlu S, Engin H, Başaran G, Güler N, Uygun K, Demirkan B, Özdemir F, Çubukçu E, Salepçi T, Çiçin İ. "Türkiye'de Meme Kanseri Hastaların Tanı Ve Tedavi Yöntemlerine Ulaşım Hızı; Çok Merkezli Gözlemsel Çalışma", Meme Sağlığı Dergisi 2011;7:2.

İletişim

Hatice Biçen Yılmaz
E-Posta : hbyilmaz@uludag.edu.tr